

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

**ПЕДАГОГІКА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА
ХОРЕОГРАФІЇ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(3-5 листопада 2016 року)

Мелітополь, 2016

УДК: 378.013:7
ББК: 74.00
П 24

*Друкується згідно рішенням Вченої Ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
протокол № 3 від 28.09.2016*

П 24 Педагогіка музичного мистецтва та хореографії у контексті інтернаціоналізації професійної освіти: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 3-5 листопада 2016 р.) / Відповід. ред. Н.А.Сегеда. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2016. – 216 с.

ISBN 978-617-7346-52-3

Збірник містить тези і статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Педагогіка музичного мистецтва та хореографії у контексті інтернаціоналізації професійної освіти” (м. Мелітополь, 3-5 листопада 2016 р.). У них розкриваються різні аспекти наукової рефлексії інтернаціоналізації освіти в галузі мистецтва, трансформацій її змісту і технологій. Зокрема, в дослідженнях актуалізуються культурологічний, акмеологічний, компетентнісний та інші традиційні і сучасні наукові підходи у вивченні теоретичних засад історіогенези і світоглядної спрямованості мистецької освіти, практичних питань оновлення змісту педагогічної практики, методичного супроводу сучасних уроків мистецтва та хореографії, розробки підручників нового покоління.

Матеріали збірника будуть цікавими для студентів, магістрантів і аспірантів факультетів мистецтв, учителів і викладачів мистецьких дисциплін та хореографії у загальноосвітніх та спеціалізованих середніх та вищих навчальних закладах.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть їх автори.

ISBN 978-617-7346-52-3

УДК: 378.013:7
ББК: 74.00
© Автори матеріалів, 2016

Попадинець М.Л. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ГІТАРІ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	101
Ратко М. В. СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО РОЗРОБКИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КАРТИ УРОКУ МИСТЕЦТВА	104
Решетнікова Т. П., Сергєєва В. М. СВІТ ЖИТТЄВОЇ КУЛЬТУРИ І ДУХОВНОЇ ГАРМОНІЇ ОСОБИСТОСТІ	109
Римар Л. А. ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В 1 - 4 КЛАСАХ	112
Рішкевич О. В. ФОРМУВАННЯ АРТИСТИЗМУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ	116
Руденко І. В. ІНТЕГРАТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	119
Руденко І. Г. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ	121
Сасенко Л. М. ВПЛИВ АРТ-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ	124
Сєгеда Н. А. ІНФОРМАТИВНО-ЯКІСНІ КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ ЯСНОСТІ ДИРИГЕНТСЬКОГО ЖЕСТУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН	127
Слятїна І. О. МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ВІЯВ СУСПІЛЬНОЇ ПРАКТИКИ	131
Сопін О.І. ВИЗНАЧАЛЬНІ ІСТОРІОЛОГЕМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК МОДУСУ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	135
Терещенко С. В. СПЕЦИФІКА ІНТЕГРОВАНІХ УРОКІВ МУЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ	139
Ткаченко І. О. РОЗВИТОК ВИЩОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В НДР ТА ФРН	142
Ускова А. Л. НАПРЯМИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА – ШЛЯХ ДО АКТИВНОГО ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	145
Філіппенко Н. А. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ МУЗИЧНИХ ЗАНЯТЬ В ПОЛЬЩІ	148

ВИЗНАЧАЛЬНІ ІСТОРІОЛОГЕМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО- ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК МОДУСУ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У тезах висвітлено історичний розвиток музично-виконавської діяльності в контексті самореалізації особистості.

Ключові слова: історіологема, музичне мистецтво, музично-виконавська діяльність, особистість, самореалізація.

Annotation. The report highlights the historical development of music and performing activities among the context of personal self-realization.

Key words: historical idea, musical art, music and performing activities, personality, self-realization.

На кожному історичному етапі музично-виконавська діяльність має свої загальні та часткові тенденції розвитку, різноманітні його особливості, форми та види. Розглядаючи праці та дослідження музикознавців, педагогів, науковців, стосовні світової музичної спадщини, ми можемо виділити декілька етапів її історичного розвитку: 1й етап – прадавні цивілізації, 2й етап – епоха Середньовіччя, 3й етап – XV-XVIII століття, 4-й етап – XIX-XX століття. На кожному з історичних етапів виконавська діяльність мала свою соціальну, культурну значимість, динаміку розвитку та трансформувалась відповідно рівня розвитку конкретного суспільства та значення у ньому музичного мистецтва. [4]

Перейдемо до розгляду визначальних історіологем (історичних ідей), що зумовили становлення музично-виконавської діяльності як модусу виявлення людської самості засобами музичного мистецтва. Так, на початкових етапах розвитку суспільства виконавська діяльність музиканта не мала чітко вираженої соціальної функції. Музична діяльність була ритуально-церемоніального характеру, виконувалась та передавалась членами гентильного суспільства від одного покоління до іншого. [3]

Поволі розвитку інструментів, нових музичних форм та жанрів, появи необхідності у музичному навчанні починають з'являтися і різні види музично-виконавської діяльності, які вирізнялися відповідно належності людини до повного соціального класу.

Виконавська діяльність починає набувати більш соціального та виховного значення. Так, у стародавній Греції (VIII-VII ст. до н.е.), хлопчаків навчали великої кількості видів музично-виконавської діяльності, серед яких були спів та інструментальне виконання. Відомо

також школа виконавців кіфарної музики, де одним з основних видів музичної діяльності був спів у супроводі кіфари.

Одним з найбільш відомих та поширених видів музикування на той час була творчість аедів, співаків та виконавців власних народних творів, які виконувалися ними у супроводі різноманітних музичних інструментів. Також збереглися відомості про музичні протиборства цих виконавців, які проводились з метою передачі музичного досвіду та власного розвитку.[5]

У Лаконії, Аттиці, Беотії, Аркадії велике значення надавалося хоровому виконавству, жанру хорової лірики. Виконавці такого формату були не лише співаками, а й поетами, хореографами та ілюстраторами на музичних інструментах. Все більше виконавців прагнули досягнути більшого рівня теоретичної, технічної та художньо-емоційної досконалості.

Поєднання різноманітних видів діяльності, а також кипучий розвиток жанрів сольо-співацької, хорової, інструментальної музики, велика кількість різнопланових музичних змагань, свідчить про перехід музичного виконавства на якісно новий рівень у культурному та соціальному житті суспільства. Розвиток точних та гуманітарних наук, поява наукових закладів, створення спеціальних об'єднань музикантів стало поштовхом до нового етапу розвитку музичного мистецтва та музично-виконавської діяльності.[4]

Наступний етап розвитку пов'язаний із культурою епохи Середньовіччя. У той час майже над усіма культурними, духовними, суспільними, соціальними явищами панувала релігійна догматика. Церква як соціальний інститут диктувала свої умови та правила щодо змісту філософії, моралі, мистецтва. Релігійні світогляди великою мірою означували художній та образний зміст творів мистецтва.

Виконавська діяльність середньовічних музикантів також тісно перепліталась із церквою, її обрядами та пов'язаними з ними музичними дійствами. У зв'язку з проникненням віри у більш широкі пласти населення з'являється необхідність у навчанні все більшої кількості нових виконавців співаків (канторів) та інструменталістів (більшою мірою органістів), які б змогли професійно здійснювати богослужіння.

Однак, разом з цим, у цей період часу відбулися великі модифікації системи музичного мистецтва та освіти, що дали змогу займатися музично-теоретичними та музично-виконавськими видами діяльності ще більшій кількості населення на професійному рівні. З'явилися нові осередки музичної освіти, які об'єднували теоретичне навчання з практичною композиторською та музично-виконавською діяльністю. [1]

Великої популярності набувають професії придворного музиканта-інструменталіста, співака, композитора; все більше стає бардів-сказателів, скоморохів-гуслярів.

У Київській Русі за часів Середньовіччя велике значення мало хорове співоче виконавство. Музиканти шукали шляхи до злагодженого відтворення музики, якомога кращого виконання хорових творів.

Динамічні процеси розвитку музичної освіти в епоху Середньовіччя, новітні ідеї в галузі музичного мистецтва перевели музично-виконавську діяльність на якісно новий рівень.

XV-XVIII століття пов'язані з кардинальними змінами у суспільному житті Європи, зменшенням впливу церкви; появою нових музичних жанрів, в яких втілювалися образи світського мистецтва; подальшим реформуванням нотного запису, а також прогресом у справі друкування нотної літератури, музичних книг, що значною мірою полегшувало процес музичної освіти.

Одним з основних завдань європейських виконавців було втілення на практиці ідеалів гуманізму, як провідного напрямку суспільного світогляду. Для музикантів тієї пори характерною ознакою була вражаюча різнобічність. Жоден з виконавців не обмежувався співом чи грою на одному інструменті, а володів великою кількістю інструментів, що давало змогу безмежно розширювати їх музично-виконавську діяльність.

Одним з провідних та обов'язкових напрямів виконавської діяльності стає імпровізація. Мистецтво імпровізації відоме ще зі стародавніх часів але саме у XVI-XVIII ст. здатність зімпровізувати твір на задану тематику вважалась найвищим досягненням виконавця.[1]

В Україні музично-виконавська діяльність того часу пов'язана із діяльністю Братських шкіл, котрі готували кваліфікованих регентів-музикантів та хорових виконавців; музичних цехів, концертна діяльність яких була направлена на обслуговування міського населення та виступи у селах. Завдяки розвитку професійної музичної освіти особлива увага приділялася хоровому, груповому інструментальному виконавству, а також музично-драматичним виставам. Ця епоха створила музиканта-виконавця прогресивного типу – освіченого, який постійно удосконалює свою виконавську майстерність.[2]

Подальший період розвитку музично-виконавської діяльності відноситься до еволюції клавіру в фортепіано, формуванням камерного стилю, виникненням музичних форм і жанрів, в яких музика не лише виражає певні емоції, але й цілі, ідеї, цінності, що ставить перед виконавцями нові завдання, щодо розуміння, тлумачення і втілення творчого задуму.

У цей час виконавці бажали якомога більше догоджати своїй публіці. У своїй діяльності віртуози "блискучого стилю" першої половини XIX ст. розглядали музичний твір лише як привід для демонстрації різноманітних виконавських вмінь та досягнень. А представники більш пізнього, романтичного стилю, навпаки, у своїй

концертній діяльності намагалися виразити увесь спектр емоцій, відчуттів та переживань, що закладав композитор у своєму творі.[1]

Культура ХХ століття наповнена свіжими, нестандартними новаторськими експериментами в галузі синтезу мистецтв. Інтеграційні процеси техногенної сучасної цивілізації відбиваються на усіх галузях суспільного життя, що зумовлює появу нових видів виконавської діяльності – мелодекламація (синтез музики і слова), балет (хореографія, музика, пластика).

В умовах надзвичайної до цивілізаційної динаміки, розвитку інформаційних технологій, з'являється велика кількість різноманітних інструментів, все частіше електронних або гібридних. Музичне мистецтво та сама музично-виконавська діяльність стає видовищем, продуктом масового споживання, ознакою належності до однієї з багатьох субкультур. Відзначається поява мультимедійної форми виконавства – кліпи, відеоінсталяції, музичні шоу.[3]

Симбіоз традиційних і новітніх форм пізнання значимості культури та мистецтва, виникнення і масове впровадження комп'ютерних та інформаційних технологій, поява нескінченної кількості нових музичних форм та жанрів, їх масове впровадження у суспільство показує, що музично-виконавська діяльність має істотний вплив на як розвиток духовної культури особистості, так і на культуру сучасного суспільства в цілому.[5]

Отже, музично-виконавська діяльність бере свій початок ще за часів усної музичної традиції, де вона виступала більш в якості передачі музичної спадщини із покоління в покоління, та, пройшовши крізь тисячоліття, продовжує розвиватися і у наші часи. Історія виконавської діяльності музиканта тісно пов'язана з багатьма сторонами музичного мистецтва, такими як винайдення та удосконалення музичних інструментів, розвиток та зміна музичних шкіл і напрямів; появлення та розвиток нових жанрів, форм; різноманітність смаків та бажань слухачів, тощо. Та, на сам перед, ця діяльність співвідноситься із прагненням людини до самовираження та самоствердження засобами музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. Д. Творчество музыканта-исполнителя / А. Д. Алексеев. – М. : Музыка, 1991. – 102 с.
2. Архимович Л. М. Музыкальная культура Украины / Л. Архимович, А. Шреер-Ткаченко, Т. Шеффер. – М. : Гос. Муз. Изд-во, 1961. – 261 с.
3. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : Навч.-метод. Посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2011. – 640 ст.
4. Сегеда. Н. А. Професійний розвиток викладача музичного мистецтва: історія, методологія, теорія [Текст] : [монографія] / Н. А.

Сегеда ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 273 с.

5. Стратан-Артишкова Т. Б. Творчо-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва : теорія і практика : монографія; за наук. ред.. А. М. Растригіної / Т. Б. Стратан-Артишкова; Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім.. В. Винниченка, 2014. – 440с.

УДК 373.5.015.31-026.15:78

Терещенко С.В.

аспірант кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім.Б.Хмельницького

СПЕЦИФІКА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКІВ МУЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Анотація: Тези доповіді висвітлюють феномен креативності з позиції практиологічних тенденцій особистісного зростання учнів підліткового віку. Автор описує сутність та зміст креативності, надає аналітику науковим підходам до вивчення цього поняття, наголошує на важливості впливу мистецтва на особистість школярів, описує специфічні умови проведення інтегрованих уроків музики та розкриває їх потенціал у розвитку креативності підлітків.

Ключові слова: креативність, особистісне зростання, мистецтво, інтеграція, інтегровані уроки музики.

Annotation. Abstracts disclose the phenomenon of creativity from the position praxeal trends personal growth of teenagers. The author reveals the essence and content of creativity, the analyst provides scientific approaches to the study of this concept, reveals the importance of the influence of art on personality of school students, describes the specific conditions of carrying out of the integrated lessons of music and reveals their potential in the creative development of teenagers.

Key words: creativity, personal growth, art, integrated, integrated lessons of music.

У процесі оновлення всіх сфер суспільного життя особливого значення і змістовного наповнення набуває освіта. Важливим в освітніх процесах є розвиток особистості яка є показником рівня прогресу держави та формування особистості непересиченої, мислячої, креативної.

Креативність означає перш за все нестандартний склад розуму, особливу якість розумових процесів. Прихильність до творчості є вищим проявом активності людини, здатності створювати щось нове